
ТЕМА I

СВЕТОМ ЈЕ ЗАВЛАДАЛО ЗБУЊУЈУЋЕ УЧЕЊЕ О ЗБУЊУЈУЋЕМ ПОНАШАЊУ

Дејвид Хокни: *Портрет уметника (Базен с две фигуре),*
детаљ (1972) - приватно власништво

Продата је на аукцији за 90,3 милиона долара, и тако
постала најскупље уметничко дело живог аутора

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

МЕХУР ЗВАНИ ЗОНА КОМФОРА

Услед вртоглавог напретка технологије и убрзања различитих сегмената свакодневног живота и захваљујући уобичајеној тенденцији човечанства да са сваким кораком унапред учини још бар два уназад, у међуљудским односима укоренио се један крајње бизаран модел понашања који човек усваја пасивно, не размишљајући ни најмање о ономе што чини. У ери када је све инстант - од онога што се поједе буквално, за доручак, до онога што се сажваће фигуративно, у виду најразноврснијих (неретко непотребних) информација од којих нас готово увек дели само један клик - човек је изгубио свест о значењу изговорене речи, о значају сопствених поступака и њихових последица.

Једна од највећих заблуда савременог човека лежи у схватању по којем је он, као индивидуа, апсолутно слободан. Уљуљкан идејама о њему богомданим правима, данашњи човек неосетно, и не примећујући, допушта да разни спољашњи утицаји обликују његов поглед на свет, укалупљујући му ум и лишавајући га индивидуалности. Он прихвата онај образац понашања којим се одређује његова околина. Као резултат тога, слободу говора врло често поистовећује са само својим, личним правом да буде дрзак и безобразан кад му се то прохте. Шта год да изађе из његових уста он може увек да оправда тобожњом искреношћу и најбољим намерама, а никада му неће пасти на памет да су у корену свега његова сујета, неваспитање и жалосни недостатак скрупула.

Кавез у који је допустио да буде затворен вешто ствара илузију величине и човек не схвата да је заточеник сопственог ума и опустошене душе. Он свет види кроз стакла која му помућују вид, а из страха да изађе из темпа којим је истрениран да функционише, да сагледа ствари из другог угла, да саслуша туђе мишљење, он изричито одбија да скине дотичне „наочаре” и покрива и очи и уши и урла на сав глас како би изоловао све непознате звуке и очувао мехур звани зона комфора у којем живи. Шта ако му то туђе мишљење докаже да није у праву, да живи у лажи? То никако не би могао да поднесе.

Последице поменутог искривљеног погледа на свет испољавају се не само у вербалној, већ на много ширем пољу комуникације. Човек

себи даје за право не само да каже, већ и да уради шта год пожели. Да је овај процес деградације духа рапидан и дуготрајан, указује и чињеница да се свест о ономе што се сме и не сме чинити значајно изменила и да су многе појаве, које су данас сасвим уобичајене, биле апсолутно незамисливе пре, рецимо, пола века. Тако ћемо приметити да данас није нимало необично ући у продавницу са псом, мачком или неком другом животињом; да се пешаци сасвим слободно крећу бициклистичком стазом, па се још и чуде и негодују када им неко зазвони; да током разговора, који постепено поприма облик монолога, нико никог не слуша и људи масовно упадају једни другима у реч, јер, побогу, зашто би постојала ограничења?

Ово збуњујуће учење о понашању што се коси са свим моралним начелима, накарадна култура која се у савременом свету шири као зараза, направили су од човека једну мизерну, амебоидну креатуру, одузели му оригиналност и оперисали га у потпуности од личног става. Такав човек поменути друштвени систем не сматра аномалијом и не труди се свим силама да га искорени. Поводећи се широко распрострањеним материјалистичким схватањима, заборављају се истинске вредности и човек у овом језивом суноврату пренебрегава много тога, а нарочито своје достојанство. Он гледа, слуша, чита оно што и већина људи око њега. Отуда и толика појама за филмовима динамичног и узбудљивог садржаја, али без икакве афирмативне поруке. Музика која се слуша на журкама и другим окупљањима махом је јефтина, подилазећа, лако улази у уво, а не захтева ангажман слушаоца. Књиге се читају ретко, а када их и узме у руке, човек се опредељује за оне које не траже претерано удубљивање у садржај, кадре једино да га анимирају за кратко време, колико је његова отупела пажња способна да се задржи на једном месту.

Колико далеко иде ово назадовање? Колико ниско треба да паднемо да бисмо се подигли? Морамо да направимо корак унапред. Отргнимо се од утицаја којима смо подвргнути, повратимо ону људскост и разум који су угушени у нама. Сва значајна дела у свом корену носе идеју и мотив појединца. „Учини промену коју желиш да видиш у свету око себе”, поручује нам Ганди и тиме ставља до знања да сви треба да кренемо од себе. Јер ако савремени човек настави овим темпом у смеру којим је пошао, само је питање времена када ће се једног јутра пробудити и установити да је постао животиња.

А тада ће, нажалост, бити касно.

Ана Ефендић

IX гимназија Михаило Петровић Алас, Београд
Ментор: проф. Наташа Марковић Атар

ŠIPAK ILI HERPES

I demo na more valjda. Nismo ni odmakli od grada, a već sam gladan. Noktima grlim vlagu sa prozorskih stakala i ganjam tamne borove. Prstima sam ukrstio njeno ime sa mojim, brišem ih grčevito naivnim rukavom. Adolescentske bolesti. Mama je dodala smrdljivi burek, treći mi već davi utrobu. Grizem neku plastiku i bride mi usne. Na put sam uvijek nosio herpes umjesto tableta protiv povraćanja.

„Zatvori oči ako ti je muka”, progovara tata kao da zna.

Muka mi je. Ne mogu da zaspim. Pramenovi crvenila me bude, planine su pune neobranog šipurka.

„Hoćemo li ove godine praviti džem od šipka?”, pitao sam u bunilu.

Mamin glas je zazvonio autom: „Još mi samo to u životu fali.”

„Zatvori oči i ne pričaj gluposti”, dodao je tata kao kakav sparing partner.

O, kako je divno brati šipak i hrvati se sa granjem i trnjem, tražiti te rumene plodove! A onda krvavim rukama čistiti crne kapice. Baš sam pomislio da bi moj život mogao biti jedna mala tegla džema od šipka. Puna slatke tvari. Onog najunutarnijeg. Iz života kao iz šipka cijedim sretne trenutke. Čistim ih od svih pakosti i dodam osjećaje da sve zasladim. Pažljivo pakujem slatke sretne trenutke u sjećanje kao u stari špajz. Kad je sve gorko, nađem razlog da dalje živim.

Hvalisavi srednjoškolski šminker koji je progovorio iz oca prekide mi misli: „Ja sam u tvoje vrijeme pričao o pivama i curama, a ne o džemu od šipaka.”

Bio sam jako blizu povraćanja i poslušao njegov prvi savjet, zatvorio sam oči. Odjednom sa prljavog prozora iskočila je ona. Čista i lijepa. Nisam stigao spremiti nered sa zadnjeg sjedišta. Nesvjesno sam šakama sakrio herpes. I strah i osmijeh. Ona je odmah začepila nos - bureci zaista smrde.

„Zar još ima sedamnaestogodišnjaka koji idu na more sa starcima?”

„Da”, rekoh kroz smijeh, „i to onih koji nose frižidere za plažu pune bureka iz Bosne.”

Sami smo u autu. Gleda me blijedo, možda vidi nešto u mojim bujajavim plavim očima. Dugo pričamo i smijemo se. Napisali smo čak i neku pjesmu na prozoru. Rukama gradimo i rušimo planine. Pogledima šakljamu maštu jedno drugome.

OGLEDALO

Pružio sam ruku da je zagrlim. Vidjela je herpes. Ustuknula je. I ja sam. Herpes je ustao i iznenada sjeo između nas. Skladno i moderno obučen, začinjen divnim manirima i književnim govorom, počeo je da priča.

„Zašto trošiš svoje dragocjeno vrijeme sa ovim jadnikom?”

„Nije on jadnik, baš smo se zabavili.”

„Razbacivanje otrcanim floskulama i frazama nazivaš zabavom? Ma daj, molim te!”

„Ali drugačiji je, drugačije misli i govori. Ne pretvara se, ne glumi. Napisao mi je pjesmu, pogledaj!”

„Priateljice moja, zar te nisam naučio šta znači biti drugačiji? Drugačiji je onaj koji se oblači drugačije. Onaj koji upravlja svim svojim postupcima. Takav zna šta želi u životu. Svijet je pun osrednjih i nesigurnih. Sjećaš li se onog članka što sam ti poslao neki dan?”

„Sedam osobina koje posjeduje savršen muškarac. Samopouzdanjem do uspjeha. Da, sjećam se, nije loš tekst.”

„Savršeno su klasificirali ljude. Taj tvoj 'pjesnik' pripada najgoroj sorti. Preplašenima. On krije vlastito lice zbog bezveznog herpesa. Zapamti da treba prvo zavoljeti sebe jer tek onda možeš zavoljeti druge. Okruži se ljudima koji istinski vole sebe. To je učenje novog svijeta.”

„Zar to nije malo egoistično?” , prošaptala je gotovo kroz plač.

„Ako ne voli sebe samog, kako će onda voljeti tebe?”

„Ne znam”, rekla je razuvjereno.

Nisam više mogao šutjeti.

„Znaš, postoji hiljadu načina da voliš sebe. Svijet ipak bira tvoj kobni način. Uči nas da tražimo sebe u tako svetim pojmovima poput sreće i ljubavi. Onih hiljadu drugih načina ima jednu zajedničku nit vodilju. Kada si sposoban da voliš bilo koga, bilo šta, i sve, tada sebe voliš upravo zbog te sposobnosti. Džem od šipka ti treba samo kad sretnoš takve tipove poput tebe.”

Bude me očeve sočne psovke zbog prolivenog jogurta. Nestao je od-vratni herpes. Sretan sam.

Petar Lučić

Gimnazija Živinice

Mentor: prof. Alma Šahbegović

ПОВРШНОСТ И ЉЕПОТА МАСКЕ

Још од малих ногу обликују нас и ограничавају по одређеним друштвеним правилима и стандардима. Ограничавање нашег ума започиње још прије основне школе када нам родитељи почну наметати идеје о томе шта требамо бити када одрастемо. Када нас мајка први пут пита шта желимо да будемо кад порастемо, одговарамо јој искрено, колико год тај одговор био ђетињаст. Како одрастамо, она нас све чешће попријеко погледа када јој дамо одговор као што је полицајац, пјевачица, ватрогасац, глумац, сликар, астронаут... Или мени лично најдражи одговор: „Али мама, ја не желим да одрастем!”

Онда нам почињу наметати своје визије будућности учећи нас шта треба да желимо. Када кренемо у основну школу, већ знамо да требамо бити узорни ученици, а касније и доктори, адвокати или руководиоци породичне фирме. Знамо да требамо имати кућу, ауто, викендицу и супружника који је такођер доктор или адвокат, јер је такав добра прилика. А затим долазе и ђеца која исто тако требају жељети да буду на неком врховном положају окружена материјализмом и добрим приликама. А зашто? Па ето, зато што тако треба... Тако сви... А нешто најгоре што се може научити дијете јесте да иде путем којим иду сви. У основној школи нам учитељица опет поставља питање шта желимо да будемо кад порастемо. Тада би се већина нас сложила са ријечима Џона Ленона: „Када сам отишао у школу, питали су ме шта желим да будем кад порастем. Ја сам одговорио да желим да будем сретан. Рекли су ми да нисам добро разумио задатак, а ја сам њима рекао да они нису добро разумјели живот”. Али тада већина нас није ни знала такво нешто пренијети на папир, па смо писали оно чему смо били научени. И ваљда смо тако годинама пишући оно чему су нас учили да требамо жељети, стварно почели вјеровати да то и желимо.

Наше обликовање и учење о ономе што требамо бити свој врхунац доживљава у средњој школи гђе научимо колику улогу физички изглед, модни трендови, површност, имовинско стање и љепота

ОГЛЕДАЛО

маске коју носимо играју у данашњем свијету. Затим, научени шта да желимо, како треба да се понашамо и изгледамо - те потпуно укалупљени и утиснути у масу - крећемо на давно одређени факултет како бисмо испунили оно што друштво од нас очекује.

Алма Међедовић

Гимназија Меша Селимовић, Тузла

Ментор: проф. Мирха Дервишефендић

ISSN 2334-6469

ДАНИЦА

за младе

Година XI

ВУКОВА ЗАДУЖБИНА

ΟΓΛΕΔΑΛΟ
